

kop versneden en rijk-besneden voorsteven als „golvenhengst” of als „draak”, waarvan het zeil de „vleugels”, de riemen de „ledematen” zijn; het schild als een „trouw, breed waakdier”, de suizende pijl als een „krijschende adelaar”; en, gedurfd, maar prachtig, de sneeuw als een „op den boom neerhurkende vogel”, de nevel als een „wolfsachtig, zelfs de zon bedreigend fabel-onwier.”

Dezelfde vizie, die in de literatuur der oude Germanen de vergelijkingen schiep, schiep in hun kunst de dierornamentiek, die er een der meest wezenlijke kenmerken van uitmaakt. Het dier, geheel, als dier, of als het ware ontleed in kop, lijf en pooten, gerekt, verdraaid, verbogen al naar de behoeften van het te vullen vlak, met onmerkbare overgangen naar het zuivere ornament. (afb. 7). Vooral de adelaar — van ouds en bij vele volken, die den ongenaakbaren roofvogel kenden, symbool van hooge heerschergedachten — keert telkens en telkens terug als een vogel van edelgesteenten in oneindige variatie van styleering (afb. 5, 6, 8). Naast het diermotief is een vlechtmotief karakteristiek voor de oud-germaansche kunst.

De versiering zelf is even rijk gevarieerd als de motieven; zij is, als bij het zwaard van Ecke, goud-inlegsel en goud-beslag; zij is even vaak zwart op goud, en zilver, het z.g. niello, of filigraan; ook verglaasd cloisonné, in gouden of roode vassing, dat op den dof-gouden achtergrond koloristisch van de schoonste werking moet zijn geweest.

Bij deze korte beschrijving van den oud-germaanschen kunststijl hebben wij hem wel als een eenheid moeten vatten: hij is dit echter slechts, voorzover hij zich van de kunststijlen uit andere culturen onderscheidt, niet, wanneer men hem op zichzelf bekijkt. Geen wonder ook. Vooruitlopend op wat straks nog nader over den bloeitijd dier cultuur gezegd zal worden, kunnen wij dít toch vaststellen: het graf van Childerik is van 482, terwijl de Thidrekssage, waaraan wij de beschrijving van het zwaard ontleenden, omstreeks 1200 moet geschreven zijn. Het zwaard, dat de skald bezong, heeft hij stellig gezien. Want al is de stof, waarvan de sage handelt, ouder — deze Thidrek toch is dezelfde als die Dietrich von Bern, dien wij ook kennen als Theoderik den Groote, († 526) — de middeleeuwsche dichters zijn gewoon, ook waar zij historische stof bezingen, hun beschrijvingen te ontleenen aan de werkelijkheid om hen heen, niet anders dan de Kerstnacht van de Vlaamsche primitieven, die in Vlaamsche omgeving uit 's schilders eigen tijd gegeven wordt. In zeven eeuwen blijft geen stijl zichzelf gelijk, ook niet in een maatschappij, die in langzamer tempo evolueerde dan waaraan wij gewoon zijn. De ontwikkeling na te gaan van dier- en vlechtornamentiek en hun beider verstrengeling tot een hoogere eenheid van wonderlijke fantastiek, die men den derden stijl der dierornamentiek genoemd heeft, ligt niet op onzen weg. Maar dit kunnen wij wel zeggen: als geheel genomen vonden wij voor de oud-germaansche kunst zeker de volgende kenmerken: veel goud en kleurig edelgesteente, vlecht-